

І. Л. Гошуляк (Київ)

«Круглий стіл» на тему «Проблеми соборності України в ХХ столітті»

Одним з невідкладних завдань сучасного державотворення в Україні є збереження територіальної цілісності, зміцнення єдності регіонів, духовна консолідація всіх громадян нашої країни. Важливе значення для його розв'язання має вивчення багатого історичного досвіду боротьби кращих синів народу за соборну Українську державу.

Саме з цією метою в Інституті національних відносин і політології АН України 24 січня 1994 р. відбувся «круглий стіл» на тему: «Проблема соборності України в ХХ столітті», присвячений 75-тій річниці Акту Злуки Української Народної Республіки і Західно-Української Народної Республіки. В його роботі взяли участь вчені академічних інститутів і вищих навчальних закладів Києва, Львова, Миколаєва, Житомира — всього понад 50 науковців. Висококваліфіковані фахівці, серед яких були історики, філософи і правознавці, в творчій, невимушеній атмосфері обговорили цю важливу як в науковому, так і в політичному відношенні для нашої молодого держави тему.

Відкрив обговорення директор Інституту національних відносин і політології АН України, член-кореспондент АН України І. Ф. Курас. Торкнувшись ідеї соборності України в історичному аспекті, він акцентував увагу учасників «круглого столу» на завданнях висвітлення найважливіших етапів українського народу на його непростому, часом трагічному шляху до своєї державності і соборності в багатому на переломні події ХХ столітті.

На засіданні виступив з доповіддю перший заступник міністра України у справах національностей та міграції, кандидат історичних наук О. І. Піскун. Проінформувавши присутніх про роботу недавно створеного міністерства, він визначив ряд актуальних проблем у сфері національної політики, успішне вирішення яких потребує активної допомоги з боку вчених.

В своїх виступах доктори історичних наук П. Л. Варгатюк, В. Ф. Верстюк, С. А. Макаруч, Н. І. Миронець, В. Ф. Солдатенко, В. М. Ткаченко, кандидати історичних наук І. Л. Гошуляк, В. І. Гусев, Ю. А. Левенець, Р. Я. Пиріг, Ф. М. Проданюк та інші висвітлили питання про закріплення в програмних документах українських політичних партій ідей єдності і нерозривності українського народу, детально проаналізували діяльність Центральної Ради, гетьманської Української держави і Директорії по втіленню ідеалу соборності українських земель в період національно-демократичної революції 1917—1920 рр. Особливо велика увага при цьому була приділена Акту Злуки УНР і ЗУНР від 22 січня 1919 р., всебічній оцінці його значення, як важливої історичної події в житті народу. Висвітлювалися також окремі аспекти антиукраїнської політики більшовицької партії, радянської влади, спрямованої проти досягнення Україною своєї соборності і державності у зазначений період.

Доктори історичних наук Я. С. Калакура, В. І. Кучер, Л. П. Нагорна, М. І. Панчук, кандидати історичних наук Ю. І. Зінченко, В. А. Чумак зупинилися на наступних пе-

ріодах історії України в плані обговорюваної проблеми. Зокрема, висвітлили й науково оцінили такі важливі події, як возз'єднання західноукраїнських земель (Галичини, Північної Буковини і Закарпаття) з УРСР напередодні і після другої світової війни, Акт Організації Українських Націоналістів (ОУН) від 30 червня 1941 р. про відновлення Української держави; приєднання Криму до України.

В центрі уваги виступів члена-кореспондента АН України В. І. Юрчука, доктора філософських наук В. Г. Кременя, докторів історичних наук В. Ф. Панібудьласки, В. П. Шевчука, кандидата філософських наук П. О. Сергієнка, кандидатів історичних наук О. Ф. Мінгазутдінова, В. Ф. Салабая, М. В. Томенка та інших вчених виявились непрості проблеми розбудови соборної Української держави на сучасному етапі. Серед них — завдання удосконалення її адміністративно-територіального устрою, зміцнення регіональної єдності, здійснення науково обгрунтованої, важеної національної політики. Глибоко й всебічно були, зокрема, проаналізовані ідеї федералізації та автономізації України, створення так званих вільних економічних зон, які останнім часом набули поширення серед частини населення країни. Вчені особливо підкреслювали, що соборність України передбачає не лише територіальну цілісність нашої держави, але й духовну консолідацію, єдність усіх її громадян, незалежно від їх національної приналежності.

В ході обговорення всіх цих проблем неодноразово виникали жваві, часом гострі дискусії, в результаті яких визначались найбільш об'єктивні, наукові підходи до трактування й висвітлення зазначеної проблеми.

Ф. І. Стеблій (Львів), В. С. Пашук (Львів)

Міжнародна наукова конференція на тему «Товариство «Просвіта» і західноукраїнське національне відродження в контексті культурно- політичного розвитку народів Австро-Угорщини»

Повернення із забуття важливих явищ, подій і фактів нашої минувшини, всебічне їх вивчення й об'єктивне висвітлення є одним з актуальних завдань історичної науки.

До так званих «закритих» тем відносилась й історія Товариства «Просвіта», яке стало організованою формою опору проти іноземного панування і свої зусилля спрямовувало на піднесення, розвиток й вільне майбуття свого народу. Започаткували Товариство народовці-українофіли, які прагнули створити організацію, що поєднувала б в собі як вищий елітарний потенціал, так і масовий народний рух, і мала б якнайкраще національне забарвлення.

Засновано «Просвіту» в Львові 8 грудня 1868 р., і в рік 125-річного її ювілею, 6—7 грудня 1993 р., було проведено Міжнародну наукову конференцію на тему «Товариство «Просвіта» і західноукраїнське національне відродження в контексті культурно-політичного розвитку народів Австро-Угорщини». Конференцію організовано на базі Інституту українознавства ім. І. Крип'якевича АН України із залученням ряду наукових організацій та товариств, зокрема Львівського Товариства української мови ім. Т. Шевченка «Просвіта». В роботі конференції взяли участь більш як 80 вчених з України, Австрії, Чехії, Словаччини, Польщі, США і Канади.